

ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMUNUN VERDİĞİ PARA CEZALARININ UYGULANMASI SORUNU ÜZERİNE

Doç. Dr. Ramazan ÇAĞLAYAN*

Yrd. Doç. Dr. Beşir Fatih DOĞAN**

ÖZET

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun verdiği para cezalarının infazı öncesinde yapılan lehe yeni düzenlemenin nasıl uygulanacağı özellik arz eden bir durumdur. Lehe olan yeni düzenleme kurulun takdir yetkisini kullanmasını gerektirmeyecek şekilde belirli bir ceza miktarı öngörmüş ise, Kurulun yetkilendirdiği ilgili daire, lehe olan ceza miktarını belirleyip gelir idaresine göndermelidir. Bu surette gelir idaresi, kurulun önceki kararında yer alan ceza miktarını değil, lehe olan kanunda düzenlenen ceza miktarını tahsil etmelidir. Zira gelir idaresinin kendiliğinden, lehe olan kanunu uygulama yetkisi bulunmamaktadır. Eğer eski kanundaki ceza miktarı sabit ise ve yeni kanun bu miktarı düşürmüş veya tamamen ortadan kaldırmış ise, kurulun yeni bir karar almasına gerek bulunmamaktadır. Eğer eski kanunda ceza, alt ve üst sınırları olan basamaklı bir ceza olarak düzenlenmiş ve yeni kanunda cezanın alt ve üst sınırlarında, kişinin lehine olarak bir değişiklik yapılmışsa, bu durumda yeni bir kurul kararı alınması gerekir.

ANAHTAR KELİMLER

EPDK, Para cezası, Lehe olan kanunun uygulanması, Geriye yürüme yasağı, Derhal uygulanma ilkesi

ABSTRACT

Implementation of the new laws in favour entered into the effect before the execution of fines given by the Energy Market Regulatory Authority is an important issue. If the new law in favor, stipulates a specific fine which does not require the use

---

* Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Öğretim Üyesi

** Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Öğretim Üyesi, EPDK Hukuk Danışmanı

Doç. Dr. Ramazan ÇAĞLAYAN / Yrd. Doç. Dr. Beşir Fatih DOĞAN

of discretionary power of the Authority, the relevant department authorized by the board should determine the amount of the fine and send it to revenue administration, since the revenue administration does not have power to apply new law ex officio. In tis case, the revenue administration, shall charge the fine set by the new law in favor, instead of the fine determined by the previous law. If the fine in the repealed law is a fixed one, and the new law has lessen or eliminated it, than the board doesn't need to deliver a new decision. But if the repealed law determined a fine with lower and upper limits and the new law lessened the amount of fine in favour of individuals, then the board has to deliver a new decision.

KEYWORDS

Energy Market Regulatory Authority, Fine, implementation of the law in favour, prohibition of retroactivity, principle of immediate application

GİRİŞ

Hukuk düzenini ihlâl edici eylemler, suç ya da kabahat olarak nitelendirilip belli bir müeyyideye bağlanmaktadır. Genel olarak suçların karşılığı olarak tatbik edilen müeyyidelere, “ceza”, kabahatlerin karşılığı olarak uygulananlara ise “*idari yaptırım*” denilmektedir. Cezalara mahkemelerce hükmedilirken, idari yaptırımlara ise idare tarafından karar verilmektedir.

İdari yaptırımı Uyuşmazlık Mahkemesi¹ “...*kanunun öngördüğü bir cezanın İdarenin bir organı eliyle uygulanabilmesi*” şeklinde tanımlarken, Anayasa Mahkemesi², “*İdarenin bir yargı kararına gerek olmaksızın yasaların açıkça verdiği yetkiye dayanarak İdare Hukukuna özgü yöntemlerle, doğrudan doğruya bir işlemi ile uyguladığı yaptırımlara, verdiği cezalara idarî yaptırım denilmektedir*” şeklinde bir tanımlama yapmaktadır.

Kısaca idarî yaptırımları “*yasaların açıkça yetki verdiği ve yasaklamadığı durumlarda, araya yargı kararı girmeden, İdarenin doğrudan doğruya, bir işlemi ile ve İdare Hukukuna özgü usullerle uyguladığı müeyyideler*” şeklinde tanımlayabiliriz³.

İdari düzeni ihlal eden eylemler ve bunlar karşılığında uygulanan idari yaptırımlar, muhtelif düzenlemelerde yer almaktadır. İdari yaptırımlara ilişkin hükümler içeren yüzün üzerinde kanun bulunmaktadır.

Önceki ceza kanunu olan 765 sayılı kanun, suçları “cürüm” ve “kabahat” olarak ikiye ayırarak düzenlemekte idi. Bu ayırım da eylemler için öngörülen müeyyideye göre yapılmaktaydı. Ağır hapis, hapis, ağır para cezası, kamu görevinden men müeyyidelerini gerektirenler cürüm, hafif hapis, hafif para cezası, belli bir meslek ya da sanatın icrasından men müeyyidelerini gerektirenlere de kabahat denilmekteydi⁴.

Kabahatleri suç olmaktan çıkarma eğilimi sonucunda 2005 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu “*Suç karşılığında uygulanan yaptırım olarak cezalar, hapis ve adli para cezalarıdır*” (m.45) şeklinde bir düzenleme ile ikili ayırımı terk ederek, kabahatleri ceza kanunu dışında bırakmıştır.

¹ Uyuşmazlık Mahkemesi, E.1998/10, K.1998/12, T.8.5.1998, RG.6.6.1998-23364.

² Anayasa Mahkemesi, E.1996/48, K.1996/41, T.23.10.1996, AMKD, C.1, S.33, s.181.

³ ÖZAY, İlhan, İdarî Yaptırımlar, İstanbul 1985, s.135.

⁴ ÇAĞLAYAN Ramazan, İdari Yaptırımlar Hukuku, Ankara 2006, s.25.

Ceza Kanunu dışına çıkarılan kabahatler tamamen müeyyidesiz bırakılmayıp, 30.3.2005 tarih ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu ile düzenlenmiştir. Bu kanun da idari yaptırımları “idari para cezası” ve “idari tedbirler (mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve diğer tedbirler)” olarak belirlemiştir.

Cezalar ve idarî yaptırımların koruduğu menfaat açısından aslında aralarında pek fark bulunmamaktadır. Her ikisi de sosyal düzenin korunmasını amaçlamaktadır. Birbirinden farklı usul ve yöntemlerle de olsa, her ikisi de sosyal düzeni bozucu eylemleri engellemeyi hedeflemektedir. Ancak her ikisi arasında, amaçları, müeyyide türleri, uygulama usulü, neticeleri açısından farklar bulunmaktadır⁵.

5326 sayılı Kabahatler Kanununun 3. maddesi “*genel kanun niteliği*” başlığını taşımakta ve “(1) *Bu Kanunun; a) İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde, b) Diğer genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında, uygulanır*” hükmünü taşımaktadır.

Dolayısıyla Kabahatler Kanununun genel hükümleri, diğer kanunlarda düzenlenen idari yaptırımlar açısından da uygulanacak demektir. Bu genel hükümlerden birisi de Kabahatler Kanununun 5. maddesinde yer alan “*zaman bakımından uygulama*” hükmüdür.

İşte bu çalışmada Danıştay Dava Dairelerinin Kararına konu olan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunca verilen bir para cezasının, zaman bakımından uygulanması konusunu incelemeye çalışacağız.

I. DANIŞTAY KARARINA KONU OLAYLA SORUNUN ORTAYA KONULMASI

Hukuk normunun ihlali şeklindeki eylem gerçekleştiğinde, bunun müeyyidesi tatbik edilecektir. Eylem suç niteliğinde ise, “ceza”, eylem kabahat niteliğinde ise “idari yaptırım” uygulanacaktır. Yukarıda da ifade edildiği gibi, cezalar mahkemelerce, idari yaptırımlar ise idari otoritelerce uygulanmaktadır.

Eylemin gerçekleştiğinde, o eylem için kanunlarda öngörülen müeyyide (ceza ya da idari yaptırım) uygulanır. Ancak, eylemin gerçekleştiği an ile

⁵ Bu farklar hakkında detaylı bilgi için bkz. ÇAĞLAYAN, age., s.27. vd.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Verdiği Para Cezalarının Uygulanması

müeyyidenin uygulanması arasında belli bir zaman aralığı bulunmaktadır. Bu zaman aralığındaki safhaları şu şekilde sıralayabiliriz:

-Eylemin gerçekleşmesi aşaması: Kanunun suç ya da kabahat olarak nitelendirdiği bir eylemin, bir kişi tarafından işlenmesidir.

-Soruşturma aşaması: Eylem gerçekleştikten sonra, suçlar bakımından iddianame ve yargılama, idari yaptırımlar açısından inceleme ve soruşturma aşaması başlar.

-Karar aşaması: Cezalar açısından mahkûmiyet, idari yaptırımlar açısından idari otoritelerce yaptırıma karar verilmesi ve bu kararların kesinleşmesi aşamasıdır.

-İnfaz (uygulama) aşaması. Verilen kararlar uygulanacak yani infaz edilecek. İnfaz aşaması, hürriyeti bağlayıcı cezalar bakımından ceza infaz kurumlarına konulma, adli para cezası ve idari para cezaları bakımından ise bu paraların devletçe tahsil edilmesini ifade etmektedir.

Görüldüğü üzere bu aşamalar tamamlayıncaya kadar hayli zaman geçmektedir. İşte bu zaman diliminde bazı hukuki değişiklikler ortaya çıkabilir. Bu süreç devam ederken, olaya ilişkin kanunlarda değişiklik yapılmış olabilir. Yeni bir kanun yapılarak, eylem suç ya da kabahat olmaktan çıkarılabilir yahut yeni kanun aynı eylemin müeyyidesini ağırlaştırabilir veya hafifletebilir. Bu yeni kanun, önceki kanun döneminde işlenmiş olan eyleme nasıl tatbik edilecektir? Burada “zaman bakımından uygulanma” sorunu ile karşılaşmış olmaktadır. Sorunu Danıştay Dava Dairelerinin 2009 tarihli kararına⁶ konu olayla somutlaştıralım. Dava konusu olayın aşamaları şu şekildedir.

(a) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), bayilik lisansı olmaksızın akaryakıt ticareti yapan bir kişiye, bu tarihte yürürlükte olan 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun 19/1-b maddesine dayanarak **23.11.2005** günlü, 582/86 sayılı kararıyla idari para cezası vermiştir.

(b) 5015 sayılı Kanun’un 19. maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinin (1) numaralı alt bendinde lisansız piyasa faaliyetinde bulunmak hali birinci derecede kusur sayılarak sorumlular hakkında ikiyüz milyar (ikiyüzbin) TL para cezası öngörülmüş, bayiler için bu cezanın beşte biri uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu hüküm uyarınca EPDK, lisansız bayilik yaptığı kesin olan kişiye 57.156 TL para cezasına karar vermiştir.

⁶ Danıştay Dava Daireleri Kurulu, E.2008/3398, K.2009/60, T.19.2.2009.

(c) 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun ihlalin tespiti tarihinde yürürlükte olan "İdari para cezaları" başlıklı 19. maddesinde, "...*idari para cezalarının miktarları her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanır...*" hükümlerine yer verilmek suretiyle tahsil, zamanaşımı, artırım konularında özel düzenlemeler yapılmıştır. Nitekim maddede yer alan artırım hükmüne dayanılarak, 19. maddenin ikinci fıkrasının (b) bendindeki ceza miktarı 2004 yılında 257.000.- TL'ye, **2005 yılında 285.784.- TL'ye**, 2006 yılında 313.790.- TL'ye, 2007 yılında 338.265.- TL'ye ve 2008 yılında da 362.62.- TL'ye yükseltilmiştir. Kısaca ihlalin gerçekleştiği tarih olan 2005 yılında yaptırım miktarı **285.784 TL** dir.

(d) Kişi bu karara karşı Danıştay'da dava açmıştır. Dava devam ederken, 08.02.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5728 sayılı Kanun'un 522⁷. maddesi ile 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun 19. maddesi değiştirilmiş ve lisanssız bayilik faaliyeti yapmanın cezası **ikiyüzelli liraya** indirilmiştir.

(e) Danıştay 13. Dairesi 30.06.2008 tarihli kararında, ihlalin sabit olduğunu ve EPDK tarafından verilen cezanın hukuka uygun olduğunu tespit ettikten sonra, davacının lehine olan yeni düzenlemenin uygulanıp uygulanmayacağını değerlendirmiştir.

Daire, "...*adli para cezaları ile idari para cezaları arasındaki en önemli farkın, adli para cezasının yapılan yargılama sonucunda mahkeme kararı ile verilmesi, idari para cezasının ise yetkili idari mercilerce tesis edilmesi olduğu; bu itibarla, adli para cezasına konu eylem hakkındaki uygulanacak cezada davanın görülmesi sırasında bir değişiklik olduğu takdirde, eylemin işlendiği tarihte yürürlükte bulunan ceza ile sonraki tarihli ceza arasında farklılık olması halinde, mahkemece kişi lehine olan hükmün uygulanacağını genel cezalandırma kuralı olduğu; ancak, idari para cezalarının da yer aldığı idari yaptırımlarda, yetkili idare tarafından idari işlem tesis edildikten sonra verilen idari para cezasına esas alınan yasa hükmünde bir değişiklik olduğu takdirde, işlemin sonuçlanarak hukuk alanında yer almış olması nedeniyle dayanak alınan yasa hükmünün idari yaptırımlarda tekrar uygulanmasına olanak bulunmadığı; bu durumda, uyuşmazlık konusu olayda, idari para cezasına dayanak alınan 5015 sayılı Kanun'un 19. maddesinde, 5728 sayılı Kanun'un*

⁷ Her ne kadar Danıştay kararında, 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun 19. maddesindeki değişikliğin, 5728 sayılı kanunun 528.maddesi ile yapıldığı ifade edilmekte ise de, bu değişiklik 522. maddesi ile yapılmıştır.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Verdiği Para Cezalarının Uygulanması

528. maddesiyle yapılan değişikliğin, dava konusu işlemin, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunca yasa değişikliğinden önce 23.11.2005 tarihinde tesis edilmiş olması karşısında uygulanmasına olanak bulunmadığı ve işlemin hukuki denetiminin tesis edildiği tarihte yürürlükte bulunan yasa hükmüne göre yapılacağına açık olduğu...” gerekçeleri ile davanın reddine karar vermiştir.

(f) Dairenin Kararının temyiz edilmesi neticesinde, konuyu ele alan Danıştay Dava Daireleri Kurulu 19.02.2009 tarihli kararında şu değerlendirmeyi yapmıştır.

Danıştay Dava Daireleri Kurulu öncelikle dosyada bulunan 5.8.2005 günlü tutanaktan davacı şirketin lisansı olmadığı halde bayilik faaliyetinde bulunduğu anlaşıldığından, idari para cezası uygulanmasına ilişkin Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu kararının iptali istemiyle açılan davayı reddeden Daire kararının bu konudaki gerekçesinde hukuki isabetsizlik görülmediğine hükmetmiştir.

Danıştay Dava Daireleri Kurulu ikinci olarak, 5015 sayılı Kanun’un 19. maddesinin, 8.2.2008 tarihli 5728 sayılı Kanun’un 522. maddesiyle değiştirilmiş olması nedeniyle bu durumun dava konusu işlemin hukukiliğini etkileyip etkilemeyeceğini değerlendirmiş ve bu değerlendirmede şu hususlara değinmiştir.

(aa) 5015 sayılı kanunun 19. maddesini değiştiren 8.2.2008 tarihli 5728 sayılı Kanun, 8.2.2008 tarihinden önce Kurulca verilen idari para cezalarının tahsilinde eski hükümlerin geçerli olacağı yönünde bir **geçici madde düzenlemesi de yer almamıştır.**

(bb) 24.5.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5496 sayılı Yasa’nın 5. maddesi ile 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’nun 15. maddesine eklenen (e) fıkrası ile Enerji Piyasası Kurumunun, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümlerine tabi olmadığı düzenlenmişken⁸, yine 5728 sayılı Kanun ile (m.578) bu düzenleme de yürürlükten kaldırılmıştır. Bu durumda, 5015 sayılı Kanun’un 19. maddesi uyarınca ilgililere verilen idari para cezalarının takip ve tahsilinde 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümlerinin uygulanacağı sonucuna varılmıştır.

⁸ 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu, 15/e maddesinin 2008 tarihinden önceki şekli: “Kurum, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümlerine tâbi değildir.”.

(cc) Kabahatler Kanun'un "Zaman Bakımından Uygulama" başlıklı 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümlerinin kabahatler bakımından da uygulanacağı belirtilmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanun'un "Zaman Bakımından Uygulama" başlıklı 7. maddesinin (2) numaralı fıkrasında "Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur." hükmüne yer verilmiştir.

(dd) Yukarıda değinilen yasal hükümler karşısında; idari para cezalarında, ceza verilmesinin dayanağı kuralın yürürlükten kaldırılması veya lehe düzenleme yapılması yoluyla ortaya çıkan yeni hukuki durumun dikkate alınması gerekmektedir. Buna göre Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nca ihlalin tespit edildiği tarih esas alınarak idari para cezası uygulanması gerekmele birlikte, işlem tarihindeki veya cezanın tahsili tarihindeki ceza miktarındaki lehe düzenlemelerin de göz önünde bulundurulması zorunludur denilerek, Daire kararının gerekçesi değiştirilerek onanmasına⁹ karar verilmiştir.

Yukarıya aktardığımız kararda da görüleceği gibi, idari yaptırımlarda, sonradan yürürlüğe giren kanunların ne şekilde uygulanacağı, başka bir ifade ile idari yaptırımlara ilişkin olarak lehe olan kanunun geçmişe yürüyüp yürümeyeceği konusu önem arz etmektedir. Bu hususta Danıştay 13. Dairesi ile İdari dava Daireleri Kurulu farklı düşünmektedir.

Bu konu, "idari yaptırımlara ilişkin kanunların zaman bakımından uygulanması" sorunudur. Aşağıda bu hususu açıklamaya çalışacağız.

II. İDARİ YAPTIRIM KARARLARININ ZAMAN BAKIMINDAN UYGULAMASI

1. Konuya İlişkin Yasal Düzenlemeler

Kabahatler Kanununun "*genel kanun niteliği*" başlığını taşıyan 3/1-b maddesinde bu kanunun "*genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin*

⁹ İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinde, temyiz incelemesi sonucunda gerekçe değiştirilerek onamaya ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 438. maddesinin son fıkrasında, hükmün sonucu esas bakımından usul ve kanuna uygun olmakla beraber gerekçesi doğru değilse, temyiz yerinin, gerekçeyi düzelterek onama kararı vereceği hükme bağlanmıştır. İdari yargıda da bu hükmün uygulanabileceğini düşünmekteyiz.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Verdiği Para Cezalarının Uygulanması

kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında, uygulanır” hükmüne yer vermektedir.

Dolayısıyla Kabahatler Kanununun genel hükümleri, diğer kanunlarda düzenlenen idari yaptırımlar açısından da uygulanacak demektir. Bu genel hükümlerden birisi de Kabahatler Kanununun 5. maddesinde yer alan “*zaman bakımından uygulama*” hükmüdür.

Kabahatler Kanununun 5. maddesinin hükmü “(1) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler bakımından da uygulanır. Ancak, kabahatler karşılığında öngörülen idarî yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi bakımından derhal uygulama kuralı geçerlidir” şeklindedir.

Kabahatler Kanununun 3. ve 5. maddelerinden çıkan sonuçları şu şekilde ortaya koyabiliriz:

—Kabahatler Kanunu, genel bir kanun olup, diğer kanunlarda düzenlenen idari yaptırımlar hakkında da uygulanacaktır.

—Kabahatler Kanununun kanun yoluna ilişkin hükümleri dışındaki diğer genel hükümleri, tüm idari yaptırımlar için de uygulanacaktır.

—Kabahatler Kanununun genel hükümlerinden birisi olan 5. maddede düzenlenen “zaman bakımından uygulama”, tüm kabahatler için geçerli olacaktır.

—Kabahatler Kanununun 5. maddesi, zaman bakımından uygulama konusunda Türk Ceza Kanununa yollamada bulunmaktadır. Bu durumda Türk Ceza Kanununun zaman bakımından uygulamaya ilişkin ilkeleri, kabahatler bakımından da uygulanacak demektir. Bu ilkeler ise “geçmişe yürüme yasağı”, “lehe olan kanunun geçmişe yürümesi”, ve “derhal uygulama” ilkeleridir.

Kabahatler Kanununun yollamada bulunduğu Türk Ceza Kanununun “zaman bakımından uygulama” başlığını taşıyan 7. maddesi hükmü şu şekildedir.

“Madde 7- (1) İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz.

Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolunmuşsa infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar.

(2) Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.

(3) (Değişik üçüncü fıkra: 29/6/2005 – 5377/2 md.) Hapis cezasının ertelenmesi, koşullu salıverilme ve tekerrürle ilgili olanlar hariç; infaz rejimine ilişkin hükümler, derhal uygulanır.

(4) Geçici veya süreli kanunların, yürürlükte buldukları süre içinde işlenmiş olan suçlar hakkında uygulanmasına devam edilir”.

2. Ceza Hukukunun Zaman Bakımından Uygulamaya İlişkin İlkeleri ve İdari Yaptırımlara Tatbiki

Zaman bakımından uygulama, cezaya ilişkin bir kanunun zaman dilimi itibariyle hangi andan itibaren uygulanabileceğinin belirlenmesiyle ilgili bir konudur. Zaman bakımından uygulama konusunda Türk Ceza Kanunu “*failin işlendiği zamanı*” esas almıştır. Buna göre failin işlendiği zamanda yürürlükte olan kanununa göre bir değerlendirmede bulunulacak demektir¹⁰.

Zaman bakımından uygulamaya esas olarak “*geriye yürüme, derhal uygulama, ileriye yürüme*” şeklinde üç ilke yön vermektedir. Bir kanun, yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş fillere uygulanıyorsa, kanunun *geriye yürümesinden* söz edilir. Bir kanun, yürürlüğe girmesinden itibaren ilgili olduğu tüm olaylara uygulanması öngörülmüş ise, kanunun *derhal uygulanmasından* bahsedilir. Yine bir kanun yürürlükten kalkmasına rağmen, yürürlükte bulunduğu sürede meydana gelen olaylara uygulanmaya devam ediyorsa, *kanunun ileriye yürümesi* söz konusudur¹¹. Ceza hukukunun bu ilkeleri idarî yaptırımlar açısından da geçerli olacaktır¹².

a. Fiilin İşlendiği Zamanın Tespiti

Türk Ceza Kanununun 7. maddesinde, bir fiil işlendiği zaman kanunen suç sayılmayan bir fiilden dolayı, kimseye ceza verilemeyeceği, suçun işlen-

¹⁰ KOCA Mahmut/ÜZÜLMEZ İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümleri, Ankara 2008, s.56.

¹¹ KOCA/ÜZÜLMEZ, age., s.56.

¹² GÖZÜBÜYÜK A.Şeref/TAN Turgut, İdare Hukuku, C.II, İdari Yargılama Hukuku, Ankara 1999, s.625.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Verdiği Para Cezalarının Uygulanması

diği zamanın kanununa göre lehe olan kanunun geçmişe etkili olacağı belirtilmektedir. Bu bakımdan “suçun işlendiği zamanın” tespiti önem arz etmektedir. Zira önceki-sonraki kanun nitelmesi, suçun işlendiği ana göre yapılır. Suçun işlendiği an da, neticenin gerçekleştiği andır¹³.

Bir suç ne zaman işlenmiş sayılır? Bu sorunun cevabı, suçun ani suç veya neticeli suç olmasına göre farklılık arz etmektedir. Bu durumları kısaca şöyle belirtebiliriz¹⁴.

—Neticesi harekete bitişik olan suçlarda, başka bir ifade ile hareketin yapılması ile suçun gerçekleştiği durumlarda, ani suçtan söz edilir. Örneğin hakaret suçunda, hareketin yapıldığı anda suç gerçekleşmiş olur.

—Hareketin yapılması ile neticenin gerçekleşmesi arasında bir süre bulunuyorsa, neticeli suçtan bahsedilir. Bu gibi suçlarda suçun ne zaman işlendiğine ilişkin kanunda açıklık bulunmadığı zaman üç yaklaşım bulunmaktadır¹⁵. 1. Suç, hareketin yapıldığı anda işlenmiş sayılır (hareket teorisi). 2. Suç, neticenin gerçekleştiği anda işlenmiş sayılır (netice teorisi). 3. Failin lehine olmasına göre ikisinden birisi kabul edilir (karma teori)¹⁶.

Kabahatler Kanunu’nun 5/2. maddesinde “*Kabahat, failin icraî veya ihmali davranışı gerçekleştirdiği zaman işlenmiş sayılır. Neticenin oluştuğu zaman, bu bakımdan dikkate alınmaz*” hükmü yer almaktadır.

Bu hükümlerle Kabahatler Kanunu, ceza hukukundan, suç neticenin gerçekleştiği anda işlenmiş sayılır yönündeki hâkim görüşten ayrılmaktadır. Zaman bakımından uygulamayı Kabahatler Kanunu, “hareketi esas alarak” (hareket teorisi) düzenlemiştir. Buna göre, kabahat, hareketin yapıldığı anda işlenmiş sayılacak, bu andaki norma göre yaptırım uygulanacaktır. Yapılan hareketin ihmalî ya da icraî olması açısından da bir fark olmayacaktır. Neticenin gerçekleşip gerçekleşmemesi, zaman bakımından uygulamada dikkate alınmayacaktır. Başka bir ifade ile, önceki-sonraki kanun, lehe olan kanun gibi nite-

¹³ YURTCAN Erdener, Kabahatler Kanunu, s.7-8.

¹⁴ DÖNMEZER Sulhi/ERMAN Sahir, C.I, s.208-209; DEMİRBAŞ Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3.Baskı, Ankara 2005, s.124; KOCA/ÜZÜLMEZ, age., s.61; ARTUK M. Emin, Ceza Hukukuna Giriş (Ders Notları), İstanbul 1983, s.130.

¹⁵ DÖNMEZER/ERMAN, C.1, s.368 vd.; ÖNDER Ayhan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1989, C.1, s.140 vd.; TOROSLU Nevzat, Ceza Hukuku, 2.Baskı, Ankara 1991, s.38.

¹⁶ DEMİRBAŞ, age., s.124; KOCA/ÜZÜLMEZ, age., s.s.61; ARTUK, age., s.131; CENTEL Nur/ZAFER Hamide/ÇAKMUT Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 4.Bası, İstanbul 2006, s.55-56.

lendirmeler, kabahatin işlenmiş sayıldığı an olan, hareketin yapıldığı ana göre belirlenecektir, neticenin gerçekleştiği an ise dikkate alınmayacaktır.

b. Geçmişe Yürüme Yasağı

Anayasanın 38/1. maddesinde yer alan hükme¹⁷ benzer şekilde Türk Ceza Kanunu'nun 7/1. maddesinde “İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz” denilmektedir. Bu hüküm, ceza kanunlarının geçmişe yürümeyeceğini, fiilin işlendiği zamanda yürürlükte olan kanuna tabi olduğunu ifade etmektedir¹⁸. Esasen Kanunun 2. maddesinde yer alan kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi¹⁹, ceza kanunlarının geriye yürütülmesine engel teşkil etmektedir²⁰.

Geçmişe yürüme yasağı, bir ceza kanununun yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş fiillere uygulanmasını önlemeyi amaçlamaktadır. Bir kanun ancak yürürlüğe girdikten sonra işlenen fiillere uygulanabilir²¹. Geçmişe uygulama yasağı, suçun tüm unsurları, objektif cezalandırılabilme şartları, ceza ve cezanın sonuçları bakımından da geçerlidir²².

Şu halde, Kabahatler Kanununun 5. maddesindeki yollama gereğince, “geçmişe yürüme yasağı” idari yaptırımlar (kabahatler) açısından da geçerli olacak demektir. Buna göre, idari yaptırım gerektiren bir fiil, işlendiği zaman yürürlükte olan kanunlara göre kabahat teşkil ediyorsa, idari yaptırım uygulanabilecektir. Bir fiil işlendikten sonra yürürlüğe giren kanun, o fiili kabahat haline getirip idari yaptırım öngörmüş ise, kanun geçmişe yürütülerek faile idari yaptırım uygulanamaz.

¹⁷ Anayasa Madde 38/1: “Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez”.

¹⁸ KOCA/ÜZÜLMEZ, age., s.56.

¹⁹ **Madde 2-**“ (1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz”.

²⁰ CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, age., s.115.

²¹ ÖZGENÇ İzzet/ŞAHİN Cumhuriyet, Uygulamalı Ceza Hukuku, 3.Bası, Ankara 2001, s.46.

²² KOCA/ÜZÜLMEZ, s.57.

c. Lehe Olan Kanunun Geriye Yürümesi

Lehe olan kanunun geriye yürümesi, ceza kanunlarının geriye yürüme yasağının bir istisnasını oluşturmaktadır. Geriye yürüme yasağı, faili korumaya matuf olup, failin aleyhine olan durumlarla sınırlıdır. Failin lehine olan durumlarda geriye yürüme kabul edilmektedir²³. Nitekim TCK'nın 7. maddesinin 2. ve 3. cümlelerinde “İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir filden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolünmüşsa infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar” ve aynı maddenin 2. fıkrasında “Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur” denilerek, failin lehine olan kanunların geçmişe etkili olacağı ifade edilmektedir.

Lehe olan kanun, mahkûmiyet kararı kesinleştikten sonra yürürlüğe girmiş olsa da, lehe olan yeni kanunun hükme etki ederek geriye yürür şekilde uygulanacağı kabul edilmektedir²⁴. Nitekim TCK'nın 7. maddesinde, “böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolünmüşsa infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar” ve yine “Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur” denilerek bu durum açıkça ortaya konulmuştur. Ceza hukuku bakımından, özellikle mahkûmiyet sonrası yürürlüğe giren lehe olan kanunun uygulanmasında iki yaklaşım bulunmaktadır. Birinci yaklaşıma göre, geçmişe etkililik kendiliğinden olur ve infaz savcılığı yeni kanuna göre işlemleri yapar. İkinci yaklaşıma göre, yargı yeri yeniden yargılama yapmalıdır²⁵.

Lehe olan kanunun tespiti konusunda şu şekilde bir yaklaşım söz konusu olabilir²⁶.

- (a) Her iki kanunun öngördüğü müeyyidenin türü aynı, miktarı farklı ise;
- Her iki kanun sabit miktarlı müeyyide öngörüyorsa, miktarı az olan lehedir.

²³ İÇEL Kayıhan/DONAY Süheyl, Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku, Genel Kısım, Birinci Kitap, 3.Bası, İstanbul 1999, s.97; KOCA/ÜZÜLMEZ, s.61.

²⁴ KOCA/ÜZÜLMEZ, age., s.59.

²⁵ DEMİRBAŞ, age., s.126; DÖNMEZER/ERMAN, C.1, s.192.

²⁶ DEMİRBAŞ, age., s.127-128.

- Her iki kanunun öngördüğü müeyyide basamaklı ise; yukarı sınırları aynı, aşağı sınırları farklı ise, aşağı sınırı az olan lehedir. Aşağı sınırları aynı, yukarı sınırları farklı ise, yukarı sınırı az olan lehedir.

- Aşağı ve yukarı sınırları da farklı ise, üst sınırı az olan kanunun lehe olduğu kabul edilmelidir.

(b) Eski ve yeni kanun arasında müeyyidelerin türü açısından bir fark varsa, bu durumda geçiş hükümleri öngörülmemelidir.

Kabahatler Kanununun 5. maddesindeki yollama nedeniyle, lehe olan kanunun geriye yürümesi ilkesi, idari yaptırımlar açısından da geçerli olacak demektir. İdari yaptırım kararları, infaz edilinceye kadar, kişinin lehine yeni bir kanun yürürlüğe girer ise, bu kanun geçmişe etkili olarak uygulanır. Kabahatin işlendiği anda yürürlükte olan kanuna göre idari yaptırım kararı verildiği, ancak bu karar henüz infaz edilmeden yeni bir kanun yürürlüğe girerek, failin lehine bir düzenleme getirdiği durumda, bu yeni kanuna göre hareket edilecektir. Örneğin yeni kanun, işlenen eylem için öngörülen idari para cezasının miktarını azaltmış veya fiil tamamen suç olmaktan çıkarılmış ise, failin lehine olan bu kanun uygulanacak demektir. Örneğin, 09.07.2008 tarihli ve 5784 sayılı kanunun 27. maddesiyle 04.12.2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (39) numaralı bendinde değişiklik yapılarak, taşıma faaliyetinin kapsamından karayolu ile taşıma çıkartılmış, bu surette karayolu ile petrol taşımacılığı lisansa tabi faaliyet olmaktan kurtulmuştur. Dolayısıyla, bu kanun değişikliği öncesinde karayoluya lisansız petrol taşınması sebebiyle kesilen para cezalarının, lehe olan kanun uygulanır ilkesi gereğince tahsil edilmemesi gerekmektedir.

Lehe olan kanunun, infaz aşamasında olan müeyyideler bakımından uygulanacağına bir tereddüt bulunmamaktadır. Acaba infaz gerçekleşikten sonra lehe bir kanun çıkarsa bu da uygulanacak mıdır? Örneğin ceza hukuku bakımından bir fiilin cezası 5 yıl iken bu cezaya mahkûm olup cezasını çektikten sonra, bu fiilin cezasını 3 yıla indiren bir kanun çıkarsa, lehe olan kanunun uygulanacağı gerekçesiyle fazladan çekilen iki yıllık mahkumiyet için tazminat talep edebilir mi? Yine idari yaptırımlar açısından, bir fiilin karşılığı olan 100.000 TL tahsil edildikten sonra yürürlüğe giren kanun, ceza miktarını 50.000 TL'ye indirirse, fail, lehe kanunun geçmişe yürümesi ilkesi gereğince 50.000 TL'yi geri isteyebilir mi? Bu hususun da tartışılması gerekir.

d. Derhal Uygulama

Bir kanun, yürürlüğe girmesinden itibaren ilgili olduğu tüm olaylara uygulanması öngörülmüş ise, kanunun *derhal uygulanmasından* bahsedilir. Ceza hukuku bakımından, muhakeme hukukuna ve infaz rejimine ilişkin kanunlarda “*derhal uygulama ilkesi*” kabul edilmektedir.

Bu bakımdan “geçmişe uygulama yasağı”, yargılama kurallarına ilişkin kanunlarda geçerli değildir²⁷. Muhakeme hukukuna ilişkin kanunların zaman bakımından uygulanmasında “*derhal uygulama*” prensibi geçerlidir²⁸. Suç işlendikten sonra yargılama safhasında iken, muhakeme kurallarına ilişkin bir kanun yürürlüğe girerse, bu kanununun kişinin lehine ya da aleyhine mi olduğuna bakılmaksızın derhal uygulanır²⁹.

Muhakeme Hukukuna ilişkin kanunların derhal uygulanması ilkesinin şu dört sonucu ortaya çıkmaktadır³⁰:

- Yargılama işlemlerinin mutlaka yürürlükteki kanunlara göre yapılması.
- Yargılaması devam eden olaylara da yeni kanunun uygulanması.
- Önceki kanun zamanında yapılan işlemlerin geçerli olması.
- Lehe ya da aleyhe olmasına bakılmaksızın yeni kanunun uygulanması.

Yargılama hukukuna ilişkin kanunların derhal uygulanması kuralı, idari yaptırımlar açısından da geçerlidir. Örneğin idari yaptırımlara karşı yargısal başvuruda, yeni kanun yargı yolunu (adli mahkeme yerine idare mahkemesi gibi) değiştirirse, bu kanun derhal uygulanır.

Türk Ceza Kanununun 7/3. maddesinde “*Hapis cezasının ertelenmesi, koşullu salıverilme ve tekerrürle ilgili olanlar hariç; infaz rejimine ilişkin hükümler, derhal uygulanır*” hükmü bu yer almaktadır. Bu hükme göre, erteleme koşullu salıverilme ve tekerrüre ilişkin istisnalar dışında, infaz rejimine ilişkin kanunlarda yapılan bir değişiklik, kişinin lehine ya da aleyhine mi olduğuna bakılmaksızın derhal uygulanır. Bu kurallarda geçmişe uygulama yasağı geçerli değildir³¹.

²⁷ İÇEL/DONAY, age., s.95.

²⁸ CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, age., s.109; DEMİRBAŞ, age., s.136; KOCA/ÜZÜLMEZ, age., s.58.

²⁹ KOCA/ÜZÜLMEZ, age., s.58.

³⁰ TURHAN Faruk, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2006, s.13-14.

³¹ KOCA/ÜZÜLMEZ, age., s.57.

e. İdari Yaptırımlarda Derhal Uygulama

Kabahatlerin zaman bakımından uygulanmasını düzenleyen Kabahatler Kanunu'nun 5. maddesinin 1. bendinde "Türk Ceza Kanununun zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler bakımından da uygulanır" denildikten sonra "*Ancak, kabahatler karşılığında öngörülen idarî yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi bakımından derhal uygulama kuralı geçerlidir*" hükmünü getirmektedir.

Bu hükme göre ceza hukukunun zaman bakımından uygulamaya ilişkin ilkeleri, idari yaptırımlar açısından da geçerlidir. Ancak "idarî yaptırım kararlarının uygulanmasında derhal uygulama kuralı" geçerlidir. Dolayısıyla genel ilkelere bir istisna getirilmektedir. Buradaki istisna infaz rejimine ilişkindir. Başka bir ifade ile idari yaptırım kararı verildikten sonra, bu kararın yerine getirilmesi aşamasında, kararın yerine getirilmesine ilişkin yeni bir kanun yürürlüğe girerse, bu kanun kişinin lehine yahut aleyhine mi olduğuna bakılmaksızın derhal uygulanır.

Kabahatler Kanununun 17. maddesinde idari para cezaları ile ilgili kurallar yer almaktadır. Burada idari para cezasının infazına ilişkin kurallar da bulunmaktadır. Mesela şu düzenlemeler idari yaptırım kararlarının infazına ilişkin kurallardır.

- "*Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının verdiği para cezaları, kendi kanunlarındaki hükümlere tâbidir. Kişinin ekonomik durumunun müsaait olmaması halinde, idarî para cezasının, ilk taksitinin peşin ödenmesi koşuluyla, bir yıl içinde ve dört eşit taksit halinde ödenmesine karar verilebilir. Taksitlerin zamanında ve tam olarak ödenmemesi halinde, idarî para cezasının kalan kısmının tamamı tahsil edilir*" (m.17/3).

- "*İdarî para cezasını kanun yoluna başvurmadan önce ödeyen kişiden bunun dörtte üçü tahsil edilir. Peşin ödeme, kişinin bu karara karşı kanun yoluna başvurma hakkını etkilemez*" (m.17/6).

Yukarıdakiler gibi, idari yaptırımların infazına ilişkin kurallarda değişiklik yapan yeni kanun, kişinin lehine ya da aleyhine mi olduğuna bakılmaksızın derhal uygulanır. Örneğin kabahat işlendikten sonra, kanunda değişiklik yapılarak taksitlendirme kaldırılırsa, tahsil edilmeyen tüm parasal idari yaptırımlar için bu değişiklik derhal uygulanacaktır. Dolayısıyla, taksitlendirmenin kaldırılması kişinin aleyhine olmasına rağmen, yeni kanun olduğu için uygulanacaktır.

SONUÇ

Yukarıda yer alan açıklamalar doğrultusunda genel olarak Şu sonuçlara ulaşılacaktır.

1- Kabahatler Kanunu, idari yaptırımlar açısından bir genel kanundur. Nitekim Kanunun 3/1-b maddesinde yer alan, bu kanunun “*genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında uygulanır*” Şeklindeki hüküm ile açıkça ortaya konmuştur.

2- Kabahatler Kanununun genel hükümlerinden birisi de 5. maddede düzenlenen “*zaman bakımından uygulama*” düzenlemesidir. Maddede “*5237 sayılı Türk Ceza Kanununun zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler bakımından da uygulanır*” denilerek, ceza hukuku normlarının zaman bakımından uygulamasına ilişkin ilkelerinin, idari yaptırımlar açısından da geçerli olduğunu belirtmektedir.

3- Ceza normlarının za-man bakımından uygulanmasına esas olarak, “*geriye yürüme, derhal uygulama, ileriye yürüme*” Şeklinde üç ilke yön vermektedir.

a- Geçmişe yürüme yasağı: Bir fiil, işlendiği anda yürürlükte olan kanuna göre değerlendirilir. Buna göre suç ya da kabahat olup olmadığına karar verilir. Fiil işlendikten sonraki kanuna göre değerlendirme yapılamaz. Buna göre, idari yaptırım gerektiren bir fiil, işlendiği zaman yürürlükte olan kanunlara göre kabahat teşkil ediyorsa, idari yaptırım uygulanabilecektir. Bir fiil işlendikten sonra yürürlüğe giren kanun, o fiili kabahat haline getirip idari yaptırım öngörmüş ise, kanun geçmişe yürütülerek faile idari yaptırım uygulanamaz.

b- Lehe olan kanunun geriye yürümesi: Bir fiil işlendikten sonra yürürlüğe giren kanun, fiili işleyen kişinin lehine ise, bu kanun geriye yürür, kanun yürürlüğe girmeden önce işlenmiş fiillere de uygulanır. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, lehe olan kanunun geçmişe yürümesi kuralı, maddi hukuka ilişkin kanunlar bakımından geçerlidir. Yargılama ve infaz rejimine ilişkin kanunlarda bu kural geçerli değildir.

Lehe olan kanunun geçmişe yürümesi ilkesi idari yaptırımlar açısından da geçerlidir. Fiilin işlenmesinden infazın tamamlanmasına kadar geçen sürede failin lehine yeni bir kanun yürürlüğe girer ise, bu yeni kanun geçmişe etkili olarak uygulanır. Henüz idari yaptırım kararı verilmemişe, yeni kanuna göre karar verilecektir. Karar verilmiş infaz geekleşmemişe, yeni kanuna göre

belirlenen yaptırım infaz edilecektir. Örneğin yeni kanun fiil için öngörülen idari para cezası miktarını azaltmış ise, idari para cezası yeni miktar üzerinden tahsil edilecektir.

Lehe olan kanunun infaz aşamasında olan idari yaptırımlar için uygulanacağına bir tereddüt bulunmamaktadır.

c- Derhal uygulama: Yargılama usulüne ve infaz rejimine ilişkin kanunlar ise derhal uygulanır. Yargılama ve infaz rejimine ilişkin yeni kanun, failin lehine ya da aleyhine mi olduğuna bakılmaksızın derhal uygulanır. Nitekim Kabahatler kanunu 5/1. maddede “*Ancak, kabahatler karşılığında öngörülen idari yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi bakımından derhal uygulama kuralı geçerlidir*” denilerek bu husus açıkça belirtilmiştir. Örneğin idari para cezasını gerektiren bir fiil işlendikten sonra, kanun taksitlendirmeyi kaldırır, artık taksitlendirme yapılmayacak, defaten tahsil yoluna gidilecektir.

Danıştay kararına konu olan somut olay bakımından da şu değerlendirmeleri yapabiliriz.

1- Olayda idari yaptırım gerektiren fiil işlendikten sonra, yeni bir kanun yürürlüğe girmiş ve idari para cezasında indirim yapmıştır. Bu yeni düzenleme maddi hukuka (suç ve cezaya yahut fiil ve yaptırıma) ilişkin bir düzenleme olduğundan, lehe olan kanunun geriye yürümesi kuralı gereğince, yeni kanuna göre hareket edilmelidir. Bu bakımdan Danıştay Dava Daireleri Kurulunun yaklaşımı isabetlidir.

2- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun lehe olan kanunu nasıl uygulayacağına da değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira kanunda öngörülen eski veya yeni cezanın sabit veya değişir miktarlı ceza olup olmasına göre uygulama farklılık arz edecektir.

Eğer lehe düzenleme, kurulun takdir yetkisini kullanmasını gerektirmeyecek şekilde belirli bir ceza miktarı öngörmüş ise bu durumda Kurul, lehe olan ceza miktarının belirlenip gelir idaresine gönderme konusunda, bir dairesini yetkilendirebileceği kanaatindeyiz. Böyle durumlarda ilgili daire başkanlığı lehe olan ceza miktarını tespit ederek, cezanın infazı amacıyla hazırlayacağı yazıyı gelir idaresine göndermesi gerekir. Bu surette gelir idaresi, kurulun önceki kararında yer alan ceza miktarını değil, lehe olan kanunda düzenlenen ceza miktarını tahsil eder. Zira gelir idaresinin kendiliğinden, lehe olan kanunu uygulama yetkisi bulunmamaktadır. Gelir idaresinin böyle bir yetkisi

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Verdiği Para Cezalarının Uygulanması

bulunmadığı gibi, böyle bir uygulamanın gelir idaresi tarafından yapılması uygulamada birçok sorunla karşılaşılmasına sebep olabilir.

Eğer eski kanundaki ceza miktarı sabit ise ve yeni kanun bu miktarı düşürmüş veya tamamen ortadan kaldırmış ise, kurulun yeni bir karar almasına gerek bulunmamaktadır.

Lehe olan kanun yaptırımı ilişkin olarak, idarenin takdir yetkisi kullanabileceği bir ceza miktarı getiriyor ise, bu durumda kurulun her bir fiil bakımından yeni bir karar alması gerekir.

Lehe olan düzenlemenin kurulun takdir yetkisini kullanmasına imk n verip vermediği ise cezaların miktarına göre farklılık arz etmektedir.

Eğer eski kanunda ceza, alt ve üst sınırları olan basamaklı bir ceza olarak düzenlenmiş ve yeni kanunda cezanın alt ve üst sınırlarında, kişinin lehine olarak bir değişiklik yapılmışsa, bu durumda yeni bir kurul kararı alınması gerekir. Zira yeni kanuna göre alt ve üst limit arasında bir cezanın belirlenmesi gerekir. Bunun da Kurul tarafından yapılması gerekir.

Eğer yeni kanun alt ve üst sınırları olan bir ceza miktarı öngörmüş ise, kurul yeni bir karar alarak, bu karar gereğince tahsil mercilerine göndereceği yazı ile yeni kanun hükümleri uyarınca hesaplanan ceza miktarının tahsilinin talep edilmesi gerekmektedir.

BOŞ